

Measuring and ranking the tourism capacity of rural areas with the Spatial planning approach: A case study of villages in the sample tourism areas of Kamfirouz district, Marvdasht city

Amiraria Allahyari¹✉, Leila Nazari²

1. (Corresponding Author) Department of Geography, Faculty of Humanities, Tarbiat Modares University, Tehran, Iran

Email: allahyari63@gmail.com

2. Department of Geography, Faculty of Literature and Humanities, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran

Email: leilanazarii@yahoo.com

ARTICLE INFO

Article type:
Research Paper

Received:

15 July 2025

Received in revised form:

11 September 2025

Accepted:

8 October 2025

Available online:

13 November 2025

Keywords:

Spatial Planning,
Rural Tourism,
Sample Tourism Areas,
SAW Technique,
Kamfirouz Region.

ABSTRACT

Spatial planning a scientific matter with a spatial and regional approach in understanding the capabilities of development with regard to spatial capabilities. One of the spatial capabilities under investigation is the tourism capability of each region and it uses it as a strategy to respond to economic problems. Therefore, the purpose of the current research is to measure and rank the tourism capacity of rural areas with the land improvement approach (case study: villages in the sample tourism areas of Kamfirouz district of Marvdasht city). This research is of an applied type and the method of doing it is descriptive, analytical and survey, and for this purpose, two library and field methods were used to achieve the goals of the research. The statistical population of this research is 142 people who were selected as a sample size and were studied and evaluated in the form of a questionnaire. Data analysis has also been done using SAW multi-criteria decision making method. The results of this research showed that despite the abundance of tourist attractions, the villages in question do not have a good condition in infrastructure-service and policy-institutional criteria. In this ranking, the villages of Mahjan Abad, Mengan, Khajaei, Abbad, Shul Bozorg and Bimur had a better condition than other villages in all indicators and were ranked first to sixth. It seems that the studied villages need more attention from the relevant officials and workers in terms of welfare and infrastructure services.

Citation: Allahyari, A., & Nazari, L. (2025). Measuring and ranking the tourism capacity of rural areas with the Spatial planning approach: A case study of villages in the sample tourism areas of Kamfirouz district, Marvdasht city. *Journal of Spatial Planning and Development of Coastal and Border Regions*, 1(1), 69-85.
<http://doi.org/10.22034/jpd.2024.2031002.1058>

© The Author(s)

Publisher: International University of Chahabhar

This is an open access article under the CC BY NC license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

سنجش و رتبه‌بندی ظرفیت گردشگری مناطق روستایی با رویکرد آمایش سرزمین مطالعه موردی: روستاهای مناطق نمونه گردشگری بخش کامفیروز شهرستان مرودشت

امیرآریا الهیاری^۱✉، لیلا نظری^۲

۱- نویسنده مسئول، گروه جغرافیا، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران. رایانامه: allahyari63@gmail.com

۲- گروه جغرافیا، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه فردوسی، مشهد، ایران. رایانامه: leilanazarii@yahoo.com

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: مقاله پژوهشی	آمایش سرزمین، یک امر علمی با رویکردی فضایی و منطقه‌ای در شناخت توانمندی‌های توسعه با توجه به قابلیت‌های مکانی می‌باشد. یکی از قابلیت‌های فضایی موردبررسی آن، قابلیت گردشگری هر منطقه است و از آن به‌عنوان راهبردی در جهت پاسخ به مشکلات اقتصادی استفاده می‌کند. لذا هدف پژوهش حاضر سنجش و رتبه‌بندی ظرفیت گردشگری مناطق روستایی با رویکرد آمایش سرزمین (مطالعه موردی: روستاهای مناطق نمونه گردشگری بخش کامفیروز شهرستان مرودشت) می‌باشد. این تحقیق از نوع کاربردی و روش انجام آن توصیفی تحلیلی و پیمایشی بوده و بدین منظور برای دستیابی به اهداف پژوهش از دو روش کتابخانه‌ای و میدانی استفاده گردیده است. جامعه آماری این پژوهش ۱۴۲ نفر که به‌عنوان حجم نمونه و به‌صورت هدفمند انتخاب‌شده و در قالب پرسش‌نامه مورد مطالعه و سنجش قرار گرفتند. تجزیه و تحلیل داده‌ها نیز با استفاده از روش تصمیم‌گیری چند معیاره SAW انجام‌شده است. نتایج حاصل از این پژوهش نشان داد که علی‌رغم فراوانی جاذبه‌های گردشگری روستاهای موردنظر در معیارهای زیرساختی- خدماتی و سیاست‌گذاری- نهادی وضعیت مناسبی ندارند. در این رتبه‌بندی روستاهای مهجن‌آباد، منگان، خواجه‌ای، آب‌باد، بیمور، شول بزرگ در تمامی شاخص‌ها وضعیت مناسب‌تری به نسبت روستاهای دیگر داشتند و در رتبه‌های اول تا ششم قرار گرفتند. به نظر می‌رسد روستاهای مورد مطالعه نیازمند توجه بیشتر مسئولین و دست‌اندرکاران مربوطه به لحاظ خدمات رفاهی و زیرساختی می‌باشند.

واژگان کلیدی:

آمایش سرزمین،
گردشگری روستایی،
مناطق نمونه
گردشگری، تکنیک
SAW
منطقه کامفیروز.

استناد: الهیاری، امیرآریا و نظری، لیلا. (۱۴۰۴). سنجش و رتبه‌بندی ظرفیت گردشگری مناطق روستایی با رویکرد آمایش سرزمین مطالعه موردی: روستاهای مناطق نمونه گردشگری بخش کامفیروز شهرستان مرودشت. *مجله آمایش و توسعه نواحی ساحلی و مرزی*، ۱ (۱)، ۸۵-۶۹

<http://doi.org/10.22034/jpd.2024.2031002.1058>

مقدمه

جغرافیدانان، آمایش سرزمین را بهره‌برداری از زمین و منابع آن از دیدگاه جغرافیای کاربردی یا برنامه‌ریزی تعریف نموده‌اند. در واقع مطالعه آمایش سرزمین نظم نوینی از سازمان‌دهی منابع طبیعی و فعالیت‌های انسانی را بر پهنه سرزمین مهیا می‌سازد و به سازمان‌دهی منطقی و معتدل فضای موجود حیاتی برای هرگونه تجمع انسانی می‌پردازد (عطایی و همکاران، ۱۳۹۳: ۱۰۱). در این میان، گردشگری یکی از ابعاد چندبعدی توسعه فضایی یک منطقه می‌باشد. در نتیجه یکی از قابلیت‌های فضایی موردبررسی، قابلیت گردشگری هر منطقه است. تا با شناسایی آن و در چارچوب پایدار؛ بستری برای توسعه فضایی فراهم آید. آمایش سرزمین در زمینه گردشگری در هر منطقه از طریق امکان‌سنجی توسعه گردشگری صورت می‌گیرد تا از این طریق قابلیت‌های توسعه گردشگری بازشناخته شود (رحیمی و هوشیار، ۱۳۹۸: ۳۱۸). از انواع مهم و در حال رشد گردشگری، توریسمی است که مربوط به روستا و مناطق روستایی است (کریمی و همکاران، ۱۳۹۹: ۷۹۰). نواحی روستایی، سکونتگاه‌هایی هستند که نمایانگر مناطق طبیعی و دارای فرهنگ منحصربه‌فرد زندگی روستایی هستند. از این رو در میان انواع گردشگری نه تنها مناطقی مناسب برای توسعه گردشگری روستایی هستند، بلکه فضاهایی با انواع گردشگری هستند که در این محیط مشترک هستند (Kiper & Özdemir, 2012: 123)؛ و از آنجاکه مقصدهای گردشگری روستایی به‌عنوان بخشی مهم از نظام گردشگری و برآیندی از تحول و تطور پدیده‌های مکانی- فضایی در پهنه فضا به شمار می‌آیند؛ به‌منظور استفاده مؤثر از پتانسیل‌های گردشگری، تنظیم روابط پیوندها و نحوه آرایش فضایی مقصدها، کنترل پیامدهای رشد و توسعه و در نهایت پیشرفت در مسیر توسعه پایدار گردشگری روستایی، توجه به توسعه و برنامه‌ریزی فضایی، ضرورت پیدا می‌کند (رومیانی و همکاران، ۱۳۹۹: ۹۳). بر همین اساس، آمایش سرزمین در جهت توسعه مناطق گردشگری از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. آمایش سرزمین فرایند شناسایی امکانات، قابلیت‌ها، منابع، فرصت‌ها، و استعدادهای مناطق طبیعی است که مجموعه سرزمین ملی را تشکیل می‌دهند و گزینه‌های بهره‌برداری و استفاده بهینه از سرزمین ملی، در تقابل بین سه مقوله انسان، فعالیت، و فضا را برای ایجاد روابط منطقی و توازن بین توزیع جمعیت و فعالیت در پهنه سرزمین بررسی می‌کند (شفیعی و همکاران، ۱۴۰۲: ۲۹۵). با توجه به اهمیت مسئله و اینکه یکی از رویکردهای اصلی دولت در راستای رفع محرومیت و ایجاد محرک‌های توسعه و تحقق هدف‌های تعیین‌شده در سند چشم‌انداز بیست‌ساله کشور بهره‌گیری از توان مناطق محروم، به‌ویژه روستاها، مقوله گردشگری است (درویشی و همکاران، ۱۳۹۲: ۷۱). از سوی دیگر، یکی از راهکارهای اساسی در فرایند توسعه گردشگری کشور، ایجاد و رونق مناطق نمونه گردشگری در سطوح ملی، منطقه‌ای، ناحیه‌ای و محلی است. منطقه نمونه گردشگری به محدوده‌ای جغرافیایی اطلاق می‌شود که در آن یک یا چند و یا مجموعه‌ای از جاذبه‌های تاریخی، طبیعی و فرهنگی وجود دارد که وجود آن‌ها انگیزه‌ای برای سفر و اقامت گردشگران خواهد بود. با توجه به عرصه موردنیاز برای احداث تأسیسات گردشگری اعم از اقامتی و پذیرایی و زیرساخت‌های موردنیاز در این محدوده جغرافیایی به‌حسب ظرفیت و مساحت عرصه در چهار سطح محلی (با حداقل ۳۰ هکتار)، استانی (حداقل ۵۰ هکتار)، ملی (حداقل ۱۰۰ هکتار) و بین‌المللی (حداقل ۳۰۰ هکتار) سطح‌بندی می‌شود (محمودی و درخشان، ۱۳۹۸: ۲). استان فارس به دلیل برخورداری از ویژگی‌ها و توانمندی‌های بی‌شمار در زمینه جاذبه‌های تاریخی-فرهنگی، جایگاه خاصی در صنعت گردشگری ایران داشته و همواره به‌عنوان یکی از بزرگ‌ترین مراکز فرهنگی-تاریخی در عرصه ملی و بین‌المللی مطرح بوده است و به دلیل وجود آثار ارزشمند تاریخی-فرهنگی، جاذبه‌های طبیعی، کالبدی و ... همواره موردتوجه گردشگران خارجی و ایرانی بوده است. لذا می‌تواند تکیه‌گاهی مطمئن برای برنامه‌ریزی‌های بلندمدت و حضور در عرصه‌های مختلف اقتصادی کشور از جمله صنعت پویای گردشگری باشد. منطقه زیبای کامفیروز و به‌ویژه مناطق طبیعی و نمونه گردشگری بهشت گمشده

و سد درودزن در محدوده جغرافیایی شهرستان مرودشت با دارا بودن بیش از ۲۰ روستا و با طبیعتی بکر، جنگل‌های بلوط، رودخانه‌های کر، تنگ بستانک و تنگ‌شول و مزارع زیبایی برنج و قرار گرفتن در مسیر آزادراه شیراز – اصفهان و نزدیکی به مرکز استان یعنی شهر شیراز، و همچنین روستاهایی با آداب‌ورسوم قوم لر و همچنین ایل راه عشایر قشقایی به‌عنوان بزرگ‌ترین جمعیت عشایری کشور با آداب‌ورسوم خاص که موردتوجه گردشگران و به‌ویژه خارجی می‌باشد دارای پتانسیلی بی‌مانند در زمینه صنعت گردشگری و به‌ویژه گردشگری روستایی و عشایری و طبیعت‌گردی می‌باشد؛ همچنین بر اساس سیاست‌های آمایش سرزمین و نظریه پایه توسعه استان فارس و راهبردهای آمایشی بلندمدت در شهرستان مرودشت بر پایه توسعه بخش گردشگری استوار است. لذا با توجه به مطالب گفته‌شده پرسش اصلی پژوهش این است که کدام‌یک از مناطق روستایی مورد مطالعه با توجه به رویکرد آمایش سرزمین از رتبه و اولویت بیشتری برای توسعه گردشگری برخوردار است؟

جدول ۱. پیشینه مرتبط با آمایش سرزمین و گردشگری

نویسندگان (سال)	موردپژوهش	نتایج
هوشیار آذرخش (۱۴۰۲)	و تدوین استراتژی‌های توسعه گردشگری شهرستان مرودشت با رویکرد آمایش سرزمین	توان بالای مناطق نمونه گردشگری شهرستان مرودشت و واقع شدن این مناطق در کنار جاذبه‌های بکر می‌تواند به‌عنوان یک نیروی محرک اقتصادی و توسعه پایدار با تکیه بر آمایش سرزمین در منطقه باشند و در راستای برنامه‌ریزی بهتر برای این بخش جهت تحقق استراتژی‌های مطرح‌شده باید اقدامات مختلفی از قبیل توسعه و تجهیز زیرساخت‌های ارتباطی (حمل‌ونقل، اینترنت، مخابرات، و....)، افزایش فرهنگ عمومی مردم برای استقبال از گردشگران، ارائه خدمات مناسب (خدمات رفاهی، بهداشتی، ایجاد رستوران و مجتمع‌های گردشگری)، حمایت دولت از ساکنین روستاها جهت توسعه گردشگری و ایجاد خانه‌های گردشگر پسند و در راستای آموزش و توانمندسازی باید به اقداماتی از قبیل زمینه‌سازی برای ورود پارک‌های علم و فناوری و دانشگاه‌ها پرداخته شود.
اعظمی همکاران (۱۴۰۱)	و بررسی جایگاه گردشگری در آمایش سرزمین استان فارس	شاخص‌هایی از قبیل افزایش تسهیلات اقامتی، افزایش تقاضا برای محصولات صنایع‌دستی، میزان ایجاد اشتغال، سرمایه‌گذاری بخش خصوصی، سرمایه‌گذاری بخش دولتی و افزایش درآمد هتل‌ها و اقامتگاه‌ها از امتیاز بیشتری برخوردار بود؛ همچنین گردشگری، یکی از پایه‌های اصلی کاهش فقر شهری بوده و می‌تواند در مدت‌زمان کوتاهی منجر به مشارکت اقتصادی نهادهای مردمی و غیرانتفاعی شده و با ابتکار عمل، راه‌ها و مسیرهای گسترده‌ای را پیش روی پژوهشگران قرار دهد.
صادقی‌پور همکاران (۱۳۹۷)	و برنامه‌ریزی گردشگری دامغان	تعداد سفرهای انجام‌شده با اقامت شبانه در این مرکز بیشتر از سفرهای اقامت بدون شبانه است، و گردشگران داخلی اغلب با هدف بهره‌گیری از جاذبه‌های طبیعی و گردشگران خارجی به‌منظور بازدید از آثار تاریخی به شهرستان دامغان مسافرت می‌کنند. و اغلب گردشگران این شهرستان بیش از دو تا سه بار به این منطقه مسافرت کرده‌اند. در رتبه‌بندی جاذبه‌های گردشگری شهرستان دامغان، چشمه‌علی دامغان، سرچشمه دیباج، آثار تاریخی و تنگه زندان به ترتیب در اولویت گردشگران بوده است.
مجیدی ده‌شیخ همکاران (۱۳۹۶)	و آمایش منطقه‌ای جاذبه‌های گردشگری با تأکید بر توان‌های اکوتوریسم (استان کهگیلویه و بویراحمد)	منطقه مورد مطالعه از توان‌های طبیعی اکوتوریستی متعدد و متنوعی در جهت توسعه گردشگری برخوردار است؛ اما توزیع خدمات و تأسیسات در کانون‌های جاذب گردشگری استان بسیار نامتعادل بوده است.
شی‌جین ^۲ همکاران (۲۰۲۰)	و گردشگری یخچال‌های طبیعی چین: ارزیابی بالقوه و برنامه‌ریزی فضایی	مناطق مورد مطالعه با شاخص‌های پتانسیل یکپارچه بالاتر شامل شرایط ترافیکی بهتر، منابع یخچال‌های طبیعی غنی‌تر، پایگاه‌های اقتصادی و اجتماعی قوی‌تر، بازارهای توریستی نزدیک‌تر، و دسترسی بهتر به مناطق یخچالی و منابع گردشگری غنی‌تر هستند. استراتژی‌های توسعه منطقه‌ای با پتانسیل‌های بالاتر و پایین‌تر نیز به‌منظور بهبود رقابت‌پذیری گردشگری و جاذبه‌های فضایی موردبحث قرار می‌گیرد. منابع غنی و منحصربه‌فرد گردشگری یخچال‌های طبیعی، همراه با اجرای

پروژه‌های همکاری بین استانی (به‌عنوان مثال، کمربند گردشگری جاده ابریشم، کمربند توریستی راه‌آهن چینگ-تبت، و منطقه اکوتوریسم شانگری لا^۱)، منجر به جذابیت بیشتر برای گردشگری یخچال‌های طبیعی چین، هم برای گردشگران داخلی و هم برای گردشگران خارجی خواهد شد.

برنامه‌ریزی فضایی اکوتوریسم کوهستانی به سمت مدیریت سبز: مورد منطقه کوه لاو در اندونزی است.	برنامه‌ریزی اکوتوریسم کوهستانی به سمت مدیریت سبز: مورد منطقه کوه لاو در اندونزی است.	سوگیا رتی ^۲ و سونارتو ^۳ (۲۰۱۷)
--	--	--

مبانی نظری

به‌نوعی از برنامه‌ریزی بلندمدت برای توزیع بهینه جمعیت فعالیت متناسب با بنیان‌های جغرافیایی، قابلیت‌های سرزمین به‌منظور افزایش رفاه و توسعه جامعه (آقامحمدی و مرادی، ۱۳۹۸: ۹۵۹)؛ و به‌عنوان یک مکانیسم ضروری برای ساختاردهی و نظم بخشیدن به فضای گردشگری را آمایش سرزمین می‌گویند (Cerić & Czapiewski, 2022: 142). اگرچه در نگاه اول، آمایش سرزمین و بخش گردشگری دو مفهوم مجزا هستند، اما تا حد زیادی به یکدیگر وابسته می‌باشند. زیرا اولاً در یک مکان خاص، فعالیت‌های گردشگری، شخصیت فضایی به خود می‌گیرند، بنابراین روابط فضایی در امر گردشگری، برای برنامه‌ریزی فضایی مکان‌های گردشگری بسیار مهم هستند. دوما درآمد حاصل از گردشگری بخش اصلی پیش‌رو در اکثر کشورها است (آستا و همکاران، ۱۳۹۵: ۲۵). در واقع گردشگری و آمایش سرزمین دو فرآیند به هم مرتبط هستند و باید بر اساس شرایط واقعی اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و سیاسی منطقه می‌باشد (Pejanović et al, 2014: 488) که مبتنی بر خط‌مشی منطقه‌ای، دسترسی منطقه‌ای و شبکه خدمات و تسهیلات حمل‌ونقل داخلی، نوع و محل استقرار جاذبه‌های گردشگری، تعداد و نوع اقامتگاه، ملاحظات زیست‌محیطی، اجتماعی-فرهنگی و اقتصادی، راهبردهای بازاریابی، ساختارهای سازمانی و فنون اجرایی توسعه می‌باشد (کرمی و مدیری، ۱۳۸۹: ۶۶). به‌بیان‌دیگر، هر کشوری که بخواهد در راه توسعه گردشگری خود گام بردارد، لازم است از لحاظ آمایش سرزمین و تعیین توانمندی جاذبه‌های گوناگون گردشگری در مناطق مختلف، مکان‌هایی را برای ایجاد زیرساخت‌های آن به‌صورت دهکده یا مجتمع و با هدف توسعه گردشگری انتخاب و سازمان‌دهی کند (مغرب و همکاران، ۱۳۹۷: ۱۵۵). با توجه به این مهم، یکی از عواملی که نه‌تنها بر ساختار، بلکه بر عملکرد و نقش‌پذیری فضایی سکونتگاه‌های روستایی در سطح‌های مختلف (محلی، منطقه‌ای، ملی) و در بعدها محیطی، اجتماعی-اقتصادی و کالبدی-فضایی اثر می‌گذارد، ظرفیت‌ها و توان‌های گردشگری و شکل‌گیری فضاهای گردشگری می‌باشد (درویشی و همکاران، ۱۳۹۲: ۷۱). در واقع گردشگری در هر جامعه‌ای متأثر از عوامل پیچیده و در هم بافته سیاسی، فرهنگی و اقتصادی و همچنین ویژگی‌های جغرافیایی است که دیگران مجذوب خود می‌کند. صنعت گردشگری متکی بر اشتراک سه عامل اقتصاد؛ فرهنگ و سیاست می‌باشد که بسته به محیط‌های انسانی و طبیعی گوناگون متفاوت است چرا که قطعاً سیاست؛ اقتصاد و فرهنگ در جوامع انسانی مختلف تفاوت‌های اساسی با هم دارند (بابایی و همکاران، ۱۳۹۷: ۱۸). پردازش گردشگری پیرامون هر فضای جغرافیایی در روندی از تطبیق‌پذیری جاذبه‌ها، سکونتگاه‌ها و تسهیلات موردنظر انجام می‌گیرد (مجیدی دهشیک و همکاران، ۱۳۹۶: ۶۲). در این میان آمایش سرزمین با شناسایی مناطق مستعد و گونه‌های مختلف گردشگری، با ارائه راهکارهای لازم باعث توسعه گردشگری می‌شود (مهدنژاد و همکاران، ۱۳۹۹: ۲۹). از جهت

دیگر، از نظر فلسفی پایداری و آمایش سرزمین در یک سطح می‌باشند، زیرا آمایش سرزمین عمل سازمان‌دهی زندگی آینده جوامع با مقررات کاربری اراضی و طراحی روابط اجتماعی-اقتصادی آینده است. درحالی‌که برنامه‌ریزی کوتاه‌مدت و جزئی‌نگر برای توسعه گردشگری پایدار ناکافی می‌باشد، رویکرد آمایش سرزمین به لطف پایداری اهمیت بیشتری پیدا می‌کند زیرا مفهومی گسترده است که همه مسائل زیست‌محیطی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی را پوشش می‌دهد؛ بنابراین می‌توان گفت آمایش سرزمینی ابزار مهمی برای دستیابی به پایداری در گردشگری است (Dede & Ayten, 2012:433). آن‌چنان که گان^۱ و وار^۲ (۲۰۰۲) خاطر نشان می‌کنند که برنامه‌ریزی گردشگری باید به‌گونه‌ای انجام شود که به توسعه اقتصاد کمک کند، نیازهای گردشگران و ساکنان را برآورده کند و حفاظت از منابع طبیعی و فرهنگی-تاریخی را فراهم کند (Dunets et al, 2018:204). بر همین اساس، آمایش سرزمین با راهبرد گردشگری، مجموعه اقداماتی برای رسیدن به بهترین الگوی فضایی در راستای توسعه منطقه‌ای با توجه به یک نظام کلی از توسعه ملی می‌باشد (صادقی‌پور و همکاران، ۱۳۹۷:۳۰). از این‌رو توسعه صنعت گردشگری به‌عنوان یک راهبرد به‌منظور کاستن از عدم توازن‌های منطقه‌ای و سرزمینی و ضرورتی اساس در راستای تعدیل نابرابری میان روستا و شهر از منظر فرصت‌ها، منابع و منافع، به شمار می‌رود و بایستی به‌عنوان یکی از محورهای اساسی آمایش سرزمین مطرح و به‌طور همه‌جانبه مورد بازبینی و اجرا قرار گیرد (خسروجردی و نوری‌پور، ۱۳۹۵:۱۷۲). در این‌بین، یکی از اشکال گردشگری، گردشگری روستایی است که بر اساس طرح فضایی به دو صورت گردشگری کشاورزی و گردشگری در مناطق روستایی انجام می‌شود (Pejanović et al, 2014:488). گردشگری روستایی یکی از انواع گردشگری با قدمتی بیشتر از یک قرن است که با ارائه جذابیت و ایجاد تمایل در استفاده از فضا و ویژگی‌های محیط روستایی برای گردشگران و همچنین کارکردی جهت بهبود و ارتقای شاخص‌های اقتصادی، اجتماعی - فرهنگی و زیست‌محیطی مورد توجه بسیاری واقع شده است (شفیعی و همکاران، ۱۴۰۲:۲۹۵). برنامه‌ریزی و مدیریت گردشگری روستایی یک موضوع پیچیده است، زیرا منابع بسیار آسیب‌پذیر هستند. جاذبه‌های طبیعی و مصنوعی، امکانات رفاهی، امکانات، بازاریابی، خدمات اطلاعاتی و حمل‌ونقل در محصولات گردشگری روستایی متفاوت است (فرجی‌سبکبار و همکاران، ۱۴۰۱:۱۵۲). برنامه‌ریزی فضایی یا آمایش گردشگری روستایی از یک‌سو با گرایش به توسعه پایدار زمینه‌ساز توسعه منطقه‌ای و شکل‌گیری گردشگری بومی خواهد شد و از سوی دیگر، نقشی تعادل‌بخش را ایفا خواهد کرد و لزوماً عدالت اجتماعی در توزیع درآمد، عدالت جغرافیایی و منطقه‌ای را دنبال و عملیاتی ساخته (رومیانی و همکاران، ۱۴۰۰:۱۶۳)؛ و یک تصویر کلی از گردشگری با افق دید بلندمدت و به‌صورت پلّی بین گذشته، حال و آینده مهیا می‌سازد (یگانه و نیک‌سرشت، ۱۴۰۱:۳۲). با این نگاه در برنامه‌ریزی گردشگری ضروری است که برخوردی متفاوت و متناسب با قابلیت‌های مقصدهای گردشگری صورت پذیرد و تعیین شود که هر منطقه در فرایند توسعه چه جایگاهی دارد و متناسب با آن جایگاه، چه امکانات و تسهیلاتی نیاز دارد، هم می‌تواند به ساماندهی فضایی کمک کند (عظیمی و قنبری، ۱۳۹۵:۱۶۵). بر همین اساس همین دیدگاه، گردشگری روستایی به مفهوم بهره‌برداری بهینه از امکانات در راستای بهبود وضعیت مادی و معنوی، در قلمرو فضایی خاص، می‌باشد و از آن به‌عنوان یک راهبرد و استراتژی به‌منظور کاستن از عدم توازن‌های منطقه‌ای و سرزمینی در جهت تعدیل نابرابری میان روستا و شهر از حیث فرصت، منافع و منابع ضرورتی اساسی و اجتناب‌ناپذیر به شمار می‌رود. از همین رو، باید به‌عنوان یکی از محورهای اساسی آمایش مطرح شود (رومیانی و همکاران، ۱۳۹۹:۷). تا بتوان از مزایای اقتصادی آن به‌عنوان یک فرصت از طریق تضمین کیفیت محیطی و

1. Gunn

2. Var

ایجاد شرایط مطلوب برای سرمایه‌گذاری و تلاش برای ارضای نیازهای جوامع محلی بهره گرفت (Dede & Ayten, 2012:435).

روش پژوهش

تحقیق حاضر به لحاظ ماهیت کاربردی و از نظر روش توصیفی - تحلیلی و پیمایشی می‌باشد. روش گردآوری داده‌ها در این پژوهش شامل روش کتابخانه‌ای و روش پیمایشی است. از این رو به منظور جمع‌آوری اطلاعات مورد نیاز، از پرسشنامه محقق ساخته استفاده گردید. برای بررسی روایی پرسشنامه از نظرات اساتید دانشگاه استفاده و اصلاحات لازم بر اساس پیشنهادهای ارائه شده صحت روایی را نیز تأیید می‌نماید. پایایی ابراز تحقیق پس از انجام پیش‌آزمون از طریق ضریب آلفای کرونباخ محاسبه گردید که برابر با $0/73$ به دست آمده است. جامعه آماری پژوهش حاضر ۲۰ روستای منطقه کامفیروز در قالب دو دهستان کامفیروز جنوبی و خرم مکان می‌باشد؛ که در این پژوهش در قالب دهستان و حوزه نفوذ مناطق نمونه گردشگری منطقه بندی شدند. در رابطه با حجم نمونه مورد مطالعه ۱۴۲ نفر از افراد واجد شرایط به صورت هدفمند، شامل کارشناسان دانشگاهی و مسئولان، فعالان بخش گردشگری در منطقه مورد مطالعه، سازمان میراث فرهنگی و گردشگری، منابع طبیعی شهرستان، و مدیریت آبخیزداری و شیلات، اداره جهاد کشاورزی و شهرداری، فرمانداری، بخشداری منطقه مورد مطالعه، مدیران محلی (شوراها، دهیاری‌ها) پرسشگری به عمل آمده است. برای تبیین و عملیاتی کردن فرضیه تحقیق، متغیرهای پژوهش حاضر در چهار بعد اکولوژیکی، خدماتی - زیرساختی، تاریخی - فرهنگی و سیاست‌گذاری - نهادی و با ۶۶ زیر معیار طراحی و جهت پاسخگویی ارائه گردید.

جدول ۲. معیارها و زیرمعیارهای انتخاب شده به منظور رتبه‌بندی روستاها

اکولوژیکی (X1)	آب‌وهوای مناسب و مطبوع، چشمه‌های آب‌معدنی، رودخانه دائمی پر آب، آبشار، سد و جاذبه‌های اطراف آن، ارتفاعات و کوهستان‌های پر برف، دره‌های زیبا و سرسبز، چشم‌اندازهای زیبا و باغات و مراتع و تنوع گیاهی، وجود گیاهان دارویی، پارک طبیعی، جنگل‌ها و پوشش طبیعی، غار، شکار، حیات‌وحش طبیعی، مزارع و کشتزارها
خدماتی - زیرساختی (X2)	هتل، مهمانسرا، اجاره خانه‌های شخصی، خانه بهداشت، سرویس بهداشتی، اورژانس، بانک، تعمیرگاه وسایل نقلیه، جایگاه سوخت، نمایندگی پست، برق، گاز، آب‌ولوله‌کشی، آنتن دهی تلفن همراه، رستوران، پایانه مسافربری، مرکز ICT روستایی، دکه‌های خودپرداز، پارکینگ، جاده آسفالت، پاسگاه انتظامی، امکان دسترسی به اینترنت، جاده دسترسی به جنگل و کوهستان‌ها و مزارع، فاصله از مرکز شهرستان، فاصله از مرکز استان
تاریخی - فرهنگی (X3)	تپه باستانی، موسیقی محلی، بقعه و امامزاده، لباس و پوشش مردم محلی، گورستان‌های تاریخی، آداب و رسوم سنتی، کوچ عشایر و ایلات، وجود صنایع دستی، وجود محصولات بومی منطقه (پنیر، تولیدات لبنی)، مهمان‌نوازی مردم محلی، بازارهای هفتگی و روزانه تولیدات محلی، تعامل مردم محلی با گردشگران، آشنایی مردم محلی با گردشگری روستایی، احترام به فرهنگ مردم محلی توسط گردشگران
نهادی - سیاست‌گذاری (X4)	میزان توجه دولت و مسئولان به برنامه‌ریزی در خصوص گردشگری روستایی، وجود زمینه‌های مساعد برای سرمایه‌گذاری دولتی، وجود زمینه‌های مساعد برای سرمایه‌گذاری بخش خصوصی، وجود نهادهای دولتی ذی‌ربط مرتبط با گردشگری (موزه، میراث فرهنگی)، نیروی انسانی آموزش دیده در بخش گردشگری روستایی، بازاریابی گردشگری در سطح ملی و استانی در قالب تورهای گردشگری، وجود بلدچین محلی در سطح منطقه، اطلاع‌رسانی رسانه‌ها (صداوسیما، مطبوعات محلی و...)، ایمنی شخصی گردشگران در مقابل جرم و جنایت، میزان هماهنگی نهادها و سازمان‌های مرتبط با گردشگری روستایی، بانک اطلاعاتی و برآورد میزان دقیق گردشگران، وجود زمینه‌های مساعد برای مشارکت مردم محلی در طرح‌ها و برنامه‌های گردشگری روستایی

منبع: درویشی و همکاران (۱۳۹۳)، ضیایی و همکاران (۱۳۹۳)، سلیمان‌نژاد و همکاران (۱۴۰۰)، موحدی و همکاران (۱۴۰۰)، فرجی سبکیار (۲۰۱۴)

یافته‌ها

سپس جهت تجزیه و تحلیل داده‌های گردآوری شده از روش تصمیم‌گیری چند معیاره، تکنیک مجموع ساده وزین SAW استفاده گردیده است. در این روش برای هر یک از شاخص‌ها، وزنی تعیین شده و با تشکیل MADM ماتریس تصمیم‌گیری برای گزینه‌ها به شرحی که در ادامه توضیح داده خواهد شد گزینه برتر انتخاب می‌شود. مدل مجموعه ساده وزین، یعنی SAW، یکی از ساده‌ترین روش‌های تصمیم‌گیری چند شاخصه می‌باشد. با محاسبه اوزان شاخص‌ها، می‌توان به راحتی از این روش استفاده کرد. به بیانی دیگر در روش SAW، گزینه‌ای انتخاب می‌شود (A) که حاصل جمع مقادیر بی‌مقیاس شده وزنی آن، از بقیه گزینه‌ها بیشتر باشد.

برای استفاده از این روش، مراحل زیر ضرورت دارد:

۱- انتخاب شاخص‌ها.

۲- کمی کردن ماتریس تصمیم‌گیری.

۳- بی‌مقیاس‌سازی خطی مقادیر ماتریس تصمیم‌گیری.

۴- ضرب ماتریس بی‌مقیاس شده در اوزان شاخص‌ها.

۵- انتخاب بهترین گزینه (A^*) با استفاده از معیار زیر:

$$A^* = \left\{ A_i \mid \max \sum_{j=1}^n n_{ij} w_j \right\}$$

بنابراین اولویت‌بندی گزینه‌ها طبق مدل SAW به صورت زیر است:

$$A_2 > A_3 > A_1$$

یعنی A_2 بر A_3 ترجیح دارد و A_3 نیز بر A_1 ترجیح دارد.

محدوده مورد مطالعه

بخش کامفیروز با وسعت ۶۰۰ کیلومتر مربع یکی از پنج بخش تابعه شهرستان مرودشت استان فارس می‌باشد که شامل دو دهستان به نام‌های کامفیروز جنوبی و خرم مکان می‌باشد. همچنین دارای ۲۰ روستا که تعداد ۱۲ روستا در دهستان خرم مکان و ۸ روستا در دهستان کامفیروز جنوبی قرار دارد. این بخش از مناطق شمالی استان فارس می‌باشد، و مرکز آن شهر کامفیروز در طول جغرافیایی ۵۲ درجه و ۱۳ دقیقه و ۳۱ ثانیه طول شرقی و ۳۰ درجه و ۱۶ دقیقه و ۱۹ ثانیه عرض شمالی قرار داشته و در ارتفاع ۱۷۰۰ متری از سطح دریا قرار دارد، فاصله این بخش تا مرکز شهرستان ۱۰۰ کیلومتر و تا مرکز استان یعنی شهر شیراز ۸۰ کیلومتر می‌باشد. این بخش از شمال و شمال شرق به شهرستان اقلید، از شرق به بخش درودزن، از غرب و جنوب غربی به شهرستان سپیدان و از جنوب به شهرستان بیضا محدود است. آزادراه شیراز - اصفهان از این منطقه عبور می‌کند.

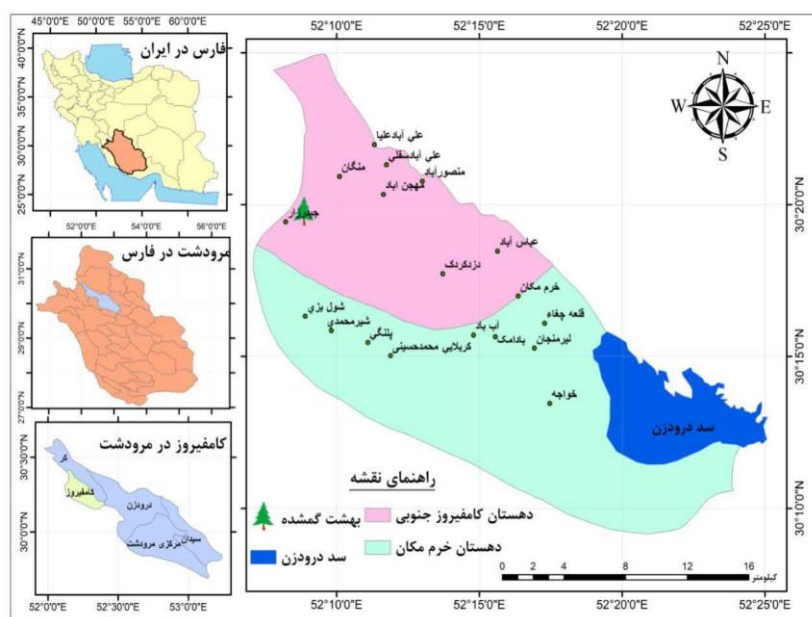
جدول ۳. روستاهای منطقه مورد مطالعه

ردیف	دهستان	روستا	تعداد جمعیت	تعداد خانوار
۱	کودین	کودین	۳۲۵	۸۳
۲		شول بزرگ	۹۶۲	۲۴۶
۳		شول بزی	۹۳۹	۲۰۹
۴		شیرمحمدی	۹۱۳	۲۱۶

۵	پلنگی	۶۰۷	۱۴۰
۶	کربلایی محمد حسینی	۴۹۲	۱۱۵
۷	آب باد	۱۳۸۵	۳۵۱
۸	خرم مکان	۶۹۵	۲۰۱
۹	قلعه چغاء	۶۱۲	۱۶۵
۱۰	بادامک	۲۶۸	۷۲
۱۱	لیرمنجان	۷۷۳	۲۰۳
۱۲	خواجه	۵۶۲	۱۳۴
۱۳	عباس آباد	۱۱۸۳	۲۲۶
۱۴	دزدکردک	۱۵۸	۴۳
۱۵	مهجن آباد	۲۱۱۲	۶۲۷
۱۶	جیدرزار	۱۰۷	۳۰
۱۷	منگان	۷۳۵	۲۱۱
۱۸	منصورآباد	۳۷۱	۱۰۷
۱۹	علی آباد علیا (بیمور)	۱۵۸۳	۴۵۳
۲۰	علی آباد سفلی	۱۳۸۹	۴۰۷

کامفیروز جنوبی

منبع: سرشماری نفوس و مسکن ۱۳۹۵

شکل ۱. نقشه منطقه مورد مطالعه

یافته‌ها

بررسی ویژگی‌های نمونه آماری پژوهش نشان می‌دهد که ۸۴/۳ درصد حجم نمونه را مردان و ۱۴/۳ درصد را زنان تشکیل داده‌اند. همچنین از نظر متغیر سن، ۱۰ درصد در گروه سنی ۱۶-۲۵ سال، ۲۸/۵۷ درصد در گروه سنی ۲۵-۳۵ سال، ۳۰ درصد در گروه سنی ۳۶-۴۵ سال، ۱۰ درصد در گروه سنی ۴۶-۵۶ سال و ۱۰ درصد در گروه سنی بالای ۵۵ سال قرار داشته‌اند. ۵/۹۷ درصد در رده سنی ۷۹ تا ۴۰ سال و مابقی نیز ۴۹ سال و بیشتر داشته‌اند. علاوه بر این از نظر متغیر تحصیلات ۲۷/۱۴ درصد از مدیران دارای مدرک کمتر از دیپلم، ۳۰/۷ درصد دارای مدرک دیپلم، ۲۴/۳ درصد مدرک فوق دیپلم، ۱۳/۶ درصد دارای مدرک لیسانس و ۴/۳ درصد مدرک بالاتر از لیسانس داشته‌اند. بررسی متغیرهای

جنس، سن و تحصیلات در نمونه آماری بیانگر آن است که توزیع مطلوبی وجود دارد و از تمامی افراد با ویژگی‌های مختلف اطلاعات جمع‌آوری شده است؛ چراکه توزیع بهتر نمونه آماری، در نتیجه‌گیری و دقت تعمیم داده‌ها به جامعه آماری تأثیرگذار می‌باشد.

در این مرحله با استفاده از تکنیک ساده وزین (SAW) ابتدا وزن هر یک از ۶۶ گویه تعیین شده و در ادامه بر اساس مجموع وزن گویه‌های مربوط به هر شاخص وزن نهایی معیارها محاسبه شده است.

عملیاتی‌سازی مراحل مدل مجموع ساده وزنی (SAW)

مرحله اول

اهمیت شاخص‌های تعیین شده برای هر یک از روستاهای مورد مطالعه برابر نیست، بنابراین بر اساس داده‌های حاصل از پرسشنامه با استفاده از آنتروپی به آن‌ها وزن اختصاص داده شده است. نتایج حاصل از کاربرد روش آنتروپی نشان می‌دهد، بالاترین وزن به میزان ۴/۹۰۹ مربوط به معیار نهادی - سیاست‌گذاری و کمترین وزن نیز مربوط به معیار تاریخی - فرهنگی می‌باشد.

جدول ۴. اوزان نهایی شاخص‌ها از دیدگاه مدیران و کارشناسان

شاخص	وزن گویه‌ها	وزن معیارها
محیط زیست	آب‌وهوای مناسب و مطبوع	۰/۳۳۳
	چشمه‌های آب‌معدنی	۰/۱۳۳
	رودخانه دائمی پر آب	۰/۳۳۳
	آبشار	۰/۳۳۳
	سد و جاذبه‌های اطراف آن	۰/۳۳۳
	ارتفاعات و کوهستان‌های پر برف	۰/۲۶۶
	دره‌های زیبا و سرسبز	۰/۳۳۳
	چشم‌اندازهای زیبا و باغات و مراتع و تنوع گیاهی	۰/۲۶۶
	وجود گیاهان دارویی	۰/۲۶۶
	پارک طبیعی	۰/۲۶۶
	جنگل‌ها و پوشش طبیعی	۰/۳۳۳
	غار	۰/۲۶۶
	شکار	۰/۲۶۶
	حیات‌وحش طبیعی	۰/۳۳۳
	مزارع و کشتزارها	۰/۳۳۳
ساختار	هتل	۰/۲
	مهمان‌سرا	۰/۲
	اجاره خانه‌های شخصی	۰/۱۶
	خانه بهداشت	۰/۱۲
	سرویس بهداشتی	۰/۲
	اورژانس	۰/۱۶
	بانک	۰/۲
	تعمیرگاه وسایل نقلیه	۰/۲
	جایگاه سوخت	۰/۲
	نمایندگی پست	۰/۱۲
	برق	۰/۲
	گاز	۰/۲

۴/۱۳۵	۰/۲	آبلوله کشی	زیرساخت‌های فرهنگی
	۰/۲	آنتن دهی تلفن همراه	
	۰/۲	رستوران	
	۰/۲	پایانه مسافری	
	۰/۱۲	روستایی ICT مرکز	
	۰/۲	دکه‌های خودپرداز	
	۰/۲	پارکینگ	
	۰/۲	جاده آسفالت	
	۰/۲	پاسگاه انتظامی	
	۰/۱۲	امکان دسترسی به اینترنت	
	۰/۲	جاده دسترسی به جنگل و کوهستان‌ها و مزارع	
	۰/۲	فاصله از مرکز شهرستان	
	۰/۲	فاصله از مرکز استان	
	۰/۲۸۵	تپه باستانی	
	۰/۲۸۵	موسیقی محلی	
	۰/۳۵۷	بقعه و امامزاده	
	۰/۲۸۵	لباس و پوشش مردم محلی	
	۰/۳۵۷	گورستان‌های تاریخی	
۴/۹۰۹	۰/۲۸۵	آداب و رسوم سنتی	نهادی - سیاست‌گذاری
	۰/۲۸۵	کوچ عشایر و ایلات	
	۰/۲۸۵	وجود صنایع دستی	
	۰/۲۸۵	وجود محصولات بومی منطقه (پنیر، تولیدات لبنی)	
	۰/۳۵۷	مهمان‌نوازی مردم محلی	
	۰/۲۸۵	بازارهای هفتگی و روزانه تولیدات محلی	
	۰/۳۵۷	تعامل مردم محلی با گردشگران	
	۰/۲۸۵	آشنایی مردم محلی با گردشگری روستایی	
	۰/۲۸۵	احترام به فرهنگ مردم محلی توسط گردشگران	
	۰/۴۱۶	میزان توجه دولت و مسئولان به برنامه‌ریزی در خصوص گردشگری روستایی	
	۰/۴۱۶	وجود زمینه‌های مساعد برای سرمایه‌گذاری دولتی	
	۰/۴۱۶	وجود زمینه‌های مساعد برای سرمایه‌گذاری بخش خصوصی	
	۰/۴۱۶	وجود نهادهای دولتی ذی‌ربط مرتبط با گردشگری (موزه، میراث فرهنگی)	
	۰/۴۱۶	نیروی انسانی آموزش‌دیده در بخش گردشگری روستایی	
	۰/۴۱۶	بازاریابی گردشگری در سطح ملی و استانی در قالب تورهای گردشگری	
	۰/۴۱۶	وجود بلچین محلی در سطح منطقه	
	۰/۴۱۶	اطلاع‌رسانی رسانه‌ها (صداوسیما، مطبوعات محلی و...)	
	۰/۴۱۶	ایمنی شخصی گردشگران در مقابل جرم و جنایت	
	۰/۴۱۶	میزان هماهنگی نهادها و سازمان‌های مرتبط با گردشگری روستایی	
	۰/۳۳۳	بانک اطلاعاتی و برآورد میزان دقیق گردشگران	
	۰/۴۱۶	وجود زمینه‌های مساعد برای مشارکت مردم محلی در طرح‌ها و برنامه‌های گردشگری روستایی	

مرحله دوم:

جدول ۵. تبیین اوزان هر نماگر از دیدگاه مدیران و کارشناسان

نماگر	(X1)	(X2)	(X3)	(X4)	جمع
رتبه مستقیم	۳	۲	۴	۱	۱۰
وزن غیراستاندارد	۴/۳۹۳	۴/۶	۴/۱۳۵	۴/۹۰۹	۱۸/۰۳۷
وزن استاندارد	۰/۲۴۳	۰/۲۵۰	۰/۲۲۵	۰/۲۷۲	۱

مرحله سوم: تشکیل ماتریس تصمیم‌گیری و بی‌مقیاس‌سازی داده‌ها

در تکنیک **saw** برای اینکه کلیه ستون‌های ماتریس تصمیم‌گیری، واحدی مشابه داشته باشند و به راحتی بتوان آن‌ها را با هم مقایسه کرد، برای بی‌مقیاس‌سازی خطی مقادیر ماتریس تصمیم‌گیری طبق فرمول‌های زیر عمل می‌شود.

الف- اگر معیار مثبت باشد طبق فرمول خواهیم داشت: $r_{ij} = x_{ij} / x_{i \max}$

ب- اگر معیار منفی باشد طبق فرمول خواهیم داشت: $r_{ij} = x_{j \min} / x_{ij}$

جدول ۶. استانداردسازی داده‌ها و تشکیل ماتریس استاندارد

روستا	(X1)	(X2)	(X3)	(X4)
کودین	۰/۸۳۳	۰/۴	۰/۷۲۷	۰/۶۶۷
شول بزرگ	۰/۸۳۳	۰/۵	۰/۸۱۸	۱
شول بزی	۰/۸۳۳	۰/۴	۰/۸۱۸	۰/۶۶۷
شیرمحمدی	۰/۸۳۳	۰/۵	۰/۷۲۷	۰/۶۶۷
پلنگی	۰/۸۳۳	۰/۳	۰/۷۲۷	۰/۶۶۷
کربلایی محمد حسینی	۰/۹۱۶	۰/۳	۰/۸۱۸	۱
آب باد	۰/۹۱۶	۰/۷	۰/۹۰۹	۰/۶۶۷
خرم مکان	۰/۵	۰/۹	۱	۰/۶۶۷
قلعه چغاء	۰/۴۱۶	۰/۶	۰/۸۱۸	۰/۶۶۷
بادامک	۰/۹۱۶	۰/۴	۰/۸۱۸	۰/۶۶۷
لیرمنجان	۰/۸۳۳	۰/۷	۰/۸۱۸	۰/۶۶۷
خواجه	۰/۹۱۶	۰/۵	۰/۹۰۹	۱
عباس‌آباد	۰/۴۱۶	۰/۸	۰/۸۱۸	۰/۶۶۷
دزدکردک	۰/۸۳۳	۰/۴	۰/۸۱۸	۰/۶۶۷
مهجن‌آباد	۰/۸۳۳	۱	۰/۷۲۷	۱
جیدرزار	۱	۰/۱	۰/۸۱۸	۱
منگان	۱	۰/۵	۰/۸۱۸	۱
علی‌آباد	۰/۴۱۶	۰/۹	۰/۸۱۸	۰/۶۶۷
منصورآباد	۰/۸۳۳	۰/۵	۰/۷۲۷	۰/۶۶۷
بیمور	۰/۸۳۳	۰/۸	۰/۸۱۸	۰/۶۶۷

مرحله چهارم:

ضرب ماتریس بی‌مقیاس شده در اوزان شاخص‌ها: در این مرحله، ماتریس بی‌مقیاس شده را در اوزان شاخص‌ها ضرب می‌کنیم. حاصل به صورت یک ماتریس ستونی می‌شود. وقتی که داده‌های یک ماتریس تصمیم‌گیری، به طور کامل مشخص شده باشد می‌توان از روش آنتروپی برای ارزیابی وزن‌ها استفاده کرد. ایده این روش بدین صورت است که هر چه پراکندگی در مقادیر یک شاخص، بیشتر باشد، آن شاخص از اهمیت بیشتری برخوردار است.

جدول ۷. ضرب هر یک از مقادیر استاندارد شده در اوزان هر نماگر از دیدگاه مدیران و کارشناسان

روستا	(X1)	(X2)	(X3)	(X4)	جمع اوزان هر روستا
کودین	۰/۲۰۲۴۹	۰/۱	۰/۱۶۳۵۷۵	۰/۱۸۱۴۳۴	۰/۶۴۷۴۸
شول بزرگ	۰/۲۰۲۴۹	۰/۱۲۵	۰/۱۸۴۰۵	۰/۲۷۲	۰/۷۸۳۴۹
شول بزی	۰/۲۰۲۴۹	۰/۱	۰/۱۸۴۰۵	۰/۱۸۱۴۳۴	۰/۶۶۷۸۳
شیرمحمدی	۰/۲۰۲۴۹	۰/۱۲۵	۰/۱۶۳۵۷۵	۰/۱۸۱۴۳۴	۰/۶۷۲۴۸
پلنگی	۰/۲۰۲۴۹	۰/۰۷۵	۰/۱۶۳۵۷۵	۰/۱۸۱۴۳۴	۰/۶۲۳۴۸

کربلایی محمد حسینی	۰/۲۲۲۵۸	۰/۰۷۵	۰/۱۸۴۰۵	۰/۲۷۲	۰/۷۵۳۶۸
آب باد	۰/۲۲۲۵۸	۰/۱۷۵	۰/۲۰۴۵۲۵	۰/۱۸۱۴۲۴	۰/۷۸۳۵۷
خرم مکان	۰/۱۲۱۵	۰/۲۲۵	۰/۲۲۵	۰/۱۸۱۴۲۴	۰/۷۵۳۹۲
قلعه چنّاء	۰/۱۰۱۰۸	۰/۱۵	۰/۱۸۴۰۵	۰/۱۸۱۴۲۴	۰/۶۱۶۵۶
بادامک	۰/۲۲۲۵۸	۰/۱	۰/۱۸۴۰۵	۰/۱۸۱۴۲۴	۰/۶۸۸۰۶
لیرمنجان	۰/۲۰۲۴۱	۰/۱۷۵	۰/۱۸۴۰۵	۰/۱۸۱۴۲۴	۰/۷۴۲۸۳
خواجه	۰/۲۲۲۵۸	۰/۱۲۵	۰/۲۰۴۵۲۵	۰/۲۷۲	۰/۸۲۴۱۱
عباس آباد	۰/۱۰۱۰۸	۰/۲	۰/۱۸۴۰۵	۰/۱۸۱۴۲۴	۰/۶۶۶۵۶
دزدکردک	۰/۲۰۲۴۱	۰/۱	۰/۱۸۴۰۵	۰/۱۸۱۴۲۴	۰/۶۶۷۸۹
مهجن آباد	۰/۲۰۲۴۱	۰/۲۵	۰/۱۶۳۵۷۵	۰/۲۷۲	۰/۸۸۷۹۹
جیدرزار	۰/۲۴۳	۰/۰۲۵	۰/۱۸۴۰۵	۰/۲۷۲	۰/۷۲۴۰۵
منگان	۰/۲۴۳	۰/۱۲۵	۰/۱۸۴۰۵	۰/۲۷۲	۰/۸۲۴۰۵
علی آباد	۰/۱۰۱۰۸	۰/۲۲۵	۰/۱۸۴۰۵	۰/۱۸۱۴۲۴	۰/۹۶۱۵۶
منصورآباد	۰/۰۸۰۹۱	۰/۱۲۵	۰/۱۶۳۵۷۵	۰/۱۸۱۴۲۴	۰/۵۵۰۹۱
بیمور	۰/۲۰۲۴۱	۰/۲	۰/۱۸۴۰۵	۰/۱۸۱۴۲۴	۰/۷۶۷۸۹

مرحله پنجم: انتخاب بهترین گزینه

مرحله پایانی: رتبه‌بندی و انتخاب بهترین گزینه در روش ساو به این صورت است که حاصل جمع مقادیر بی‌مقیاس شده وزنی آن بیش از سایر گزینه‌ها باشد. درواقع، پس از اینکه ماتریس موزون تشکیل شد، انتخاب گزینه برتر با جمع سطری ماتریس موزون به دست می‌آید. گزینه‌ای که بالاترین مطلوبیت را داشته باشد رتبه اول را به خود اختصاص می‌دهد و به همین صورت سایر گزینه‌ها رتبه‌بندی می‌شوند.

جدول ۸. رتبه‌بندی روستاهای منطقه مورد مطالعه از دیدگاه کارشناسان و مدیران روستایی

روستا	(X1)	(X2)	(X3)	(X4)	جمع اوزان هر روستا
کودین	۰/۲۰۲۴۹	۰/۱	۰/۱۶۳۵۷۵	۰/۱۸۱۴۲۴	۰/۶۴۷۴۸
شول بزرگ	۰/۲۰۲۴۹	۰/۱۲۵	۰/۱۸۴۰۵	۰/۲۷۲	۰/۷۸۳۴۹
شول بزی	۰/۲۰۲۴۹	۰/۱	۰/۱۸۴۰۵	۰/۱۸۱۴۲۴	۰/۶۶۷۸۳
شیرمحمدی	۰/۲۰۲۴۹	۰/۱۲۵	۰/۱۶۳۵۷۵	۰/۱۸۱۴۲۴	۰/۶۷۲۴۸
پلنگی	۰/۲۰۲۴۹	۰/۰۷۵	۰/۱۶۳۵۷۵	۰/۱۸۱۴۲۴	۰/۶۲۲۴۸
کربلایی محمد حسینی	۰/۲۲۲۵۸	۰/۰۷۵	۰/۱۸۴۰۵	۰/۲۷۲	۰/۷۵۳۶۸
آب باد	۰/۲۲۲۵۸	۰/۱۷۵	۰/۲۰۴۵۲۵	۰/۱۸۱۴۲۴	۰/۷۸۳۵۷
خرم مکان	۰/۱۲۱۵	۰/۲۲۵	۰/۲۲۵	۰/۱۸۱۴۲۴	۰/۷۵۳۹۲
قلعه چنّاء	۰/۱۰۱۰۸	۰/۱۵	۰/۱۸۴۰۵	۰/۱۸۱۴۲۴	۰/۶۱۶۵۶
بادامک	۰/۲۲۲۵۸	۰/۱	۰/۱۸۴۰۵	۰/۱۸۱۴۲۴	۰/۶۸۸۰۶
لیرمنجان	۰/۲۰۲۴۱	۰/۱۷۵	۰/۱۸۴۰۵	۰/۱۸۱۴۲۴	۰/۷۴۲۸۳
خواجه	۰/۲۲۲۵۸	۰/۱۲۵	۰/۲۰۴۵۲۵	۰/۲۷۲	۰/۸۲۴۱۱
عباس آباد	۰/۱۰۱۰۸	۰/۲	۰/۱۸۴۰۵	۰/۱۸۱۴۲۴	۰/۶۶۶۵۶
دزدکردک	۰/۲۰۲۴۱	۰/۱	۰/۱۸۴۰۵	۰/۱۸۱۴۲۴	۰/۶۶۷۸۹
مهجن آباد	۰/۲۰۲۴۱	۰/۲۵	۰/۱۶۳۵۷۵	۰/۲۷۲	۰/۸۸۷۹۹
جیدرزار	۰/۲۴۳	۰/۰۲۵	۰/۱۸۴۰۵	۰/۲۷۲	۰/۷۲۴۰۵
منگان	۰/۲۴۳	۰/۱۲۵	۰/۱۸۴۰۵	۰/۲۷۲	۰/۸۲۴۰۵
علی آباد	۰/۱۰۱۰۸	۰/۲۲۵	۰/۱۸۴۰۵	۰/۱۸۱۴۲۴	۰/۹۶۱۵۶
منصورآباد	۰/۰۸۰۹۱	۰/۱۲۵	۰/۱۶۳۵۷۵	۰/۱۸۱۴۲۴	۰/۵۵۰۹۱
بیمور	۰/۲۰۲۴۱	۰/۲	۰/۱۸۴۰۵	۰/۱۸۱۴۲۴	۰/۷۶۷۸۹

بر این اساس، رتبه‌بندی روستاهای منطقه کامفیروز و مناطق تحت حوزه نفوذ دو منطقه نمونه گردشگری بهشت گمشده و سد درودزن از دیدگاه مردم، مدیران و کارشناسان روستایی با استفاده از تکنیک ساده وزین (SAW) نشان می‌دهد، در این رتبه‌بندی روستاهای مهجن‌آباد، منگان، خواجه‌ای، آباد، شول بزرگ و بیمور به ترتیب در رتبه‌های اول تا ششم رتبه‌بندی قرار دارند و می‌توانند در اولویت برای توسعه صنعت گردشگری قرار بگیرند. همچنین به نظر می‌رسد که بین روستاهای هر دو منطقه مورد مطالعه تفاوت اندکی در ظرفیت‌های گردشگری وجود دارد به نحوی که از بین شش روستایی که در تمامی شاخص‌ها وضعیت بهتری نسبت به روستاهای دیگر داشتند سه روستا در حوزه نفوذ منطقه نمونه گردشگری بهشت گمشده (مهجن‌آباد، بیمور، منگان) و سه روستا در حوزه نفوذ منطقه نمونه گردشگری سد درودزن (خواجه‌ای، آباد، شول بزرگ) قرار داشتند. یافته‌های پژوهش نشان داد که اکثر روستاهای منطقه مورد مطالعه در دو معیار خدماتی- زیرساختی و نهادی - سیاست‌گذاری که از ضروری‌ترین نیازهای توسعه گردشگری در این مناطق برای جذب گردشگر و پایداری این صنعت در منطقه مورد نیاز است در وضعیت مناسبی قرار ندارند و توجه بیشتر مسئولین و دست‌اندرکاران مربوطه را می‌طلبد.

بحث

کاهش فعالیت اقتصادی، تجدید ساختار بخش کشاورزی، کاهش صنعتی شدن روستاها و مهاجرت جوانان با تحصیلات عالی منجر به اتخاذ گردشگری به عنوان یک استراتژی توسعه جایگزین برای بازآفرینی اقتصادی و اجتماعی مناطق روستایی شده است. به گونه‌ای در آمایش سرزمین، گردشگری به عنوان یک عامل محرک، در پویایی اجتماعی و فضایی مکانی، منجر به توسعه سرزمینی می‌شود. یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که با توجه به وضعیت حال حاضر منطقه مورد مطالعه و تداوم خشک‌سالی و عدم تنوع در اشتغال آن و آسیب‌پذیری از خشک‌سالی‌های مکرر صنعت گردشگری می‌تواند به عنوان یک صنعت توانمند وضعیت منطقه را بهبود و از آسیب‌پذیری موجود رهایی بخشد. بررسی‌های ما در این مقاله نشان داد که هر چند روستاهای حوزه نفوذ مناطق نمونه گردشگری سد درودزن و بهشت گمشده از ظرفیت‌های بالایی در زمینه گردشگری برخوردارند ولی در بخش زیرساختی و نهادی وضعیت مناسبی ندارند. یافته‌های این قسمت پژوهش با مطالعات هوشیار و آذرخش (۱۴۰۲)، اعظمی و همکاران (۱۴۰۱)، کرمی و همکاران (۱۳۹۹)، صادقی‌پور و همکاران (۱۳۹۷)، گیلانده و همکاران (۱۳۹۶) همخوانی و مطابقت دارد.

نتیجه‌گیری

با توجه به رشد جمعیت منطقه در سال‌های اخیر و کمبود ظرفیت در سایر بخش‌های فعالیت‌های اقتصادی ارزیابی و توسعه صنعت گردشگری در این منطقه نگاه ویژه‌ای را می‌طلبد و لازم است ارزیابی و برنامه‌ریزی جامع به‌ویژه برای ارائه خدمات و امکانات رفاهی و توریستی در منطقه متناسب با ظرفیت‌ها و جایگاه هر روستا با توجه به جاذبه‌های گردشگری آن صورت پذیرد. برای سرمایه‌گذاری بهینه و کاهش خطر ریسک آن لازم است که این مهم در یک مکان بهینه صورت گیرد و این امر میسر نمی‌شود مگر اینکه از تکنیک‌های علمی رتبه‌بندی و الویت‌بندی در روستاهای مناطق نمونه گردشگری استفاده گردد. نکته بعدی سرمایه‌گذاری متناسب با نیازهای هر روستا و در اولویت قرار گرفتن روستاهایی که هم در رتبه‌بندی موقعیت مناسب‌تر و هم از جاذبه‌های بیشتری برخوردار است تا خطرات و آسیب‌های ناشی از سرمایه‌گذاری در زمینه‌های اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی به کم‌ترین میزان خود رسیده و زمینه توسعه پایدار را در

منطقه فراهم سازد. به نظر نگارندگان پژوهش حاضر و با توجه به یافته‌های آن توسعه صنعت گردشگری روستایی با توجه به پتانسیل‌های موجود در منطقه مورد مطالعه یکی از راهبردهای اساسی توسعه منطقه کامفیروز می‌توان باشد، به‌نحوی که منطقه را می‌تواند از وابستگی به کشت برنج و آسیب‌های ناشی از نوسان قیمت و کاهش تولید این محصول متأثر از خشک‌سالی‌های مکرر نجات دهد و باعث ایجاد مشاغل پایدار و جلوگیری از مهاجرت روستاییان به مرکز استان و شهرهای اطراف گردد و باعث تنوع اقتصادی در منطقه شود؛ که با نتایج پژوهش خسروچردی و نوری‌پور (۱۳۹۵)، شی‌چین و همکاران (۲۰۲۰)، سوگیارتی و سونارتو (۲۰۱۷) تطابق دارد. در نهایت در راستای نتایج به‌دست‌آمده، راهکارهای ذیل نیز پیشنهاد می‌گردد:

جدول ۹. پیشنهادهای پژوهش

اکولوژیکی	تأکید بر توسعه طبیعت‌گردی همراه با احترام به محیط‌زیست آموزش مردم محلی و گردشگران برای جلوگیری از تخریب محیط‌زیست و آلودگی رودخانه‌ها و تخریب مراتع و باغات مطالعه جامع منطقه برای شناسایی نقاط ضعف و قوت در زمینه توسعه گردشگری و طراحی الگوی گردشگری پایدار روستایی
تاریخی - فرهنگی	زمینه‌سازی برای تحقیقات علمی در جهت شناسایی مکان‌های تاریخی ترویج فرهنگ بومی مردم محلی، آموزش و اطلاع‌رسانی به مردم محلی و نحوه تعامل با گردشگران برای جلوگیری از تعارضات احتمالی مطالعه و شناسایی صنایع‌دستی و تولیدات بومی منطقه
خدماتی - زیرساختی	تجهیز و توسعه خدمات رفاهی در منطقه هم برای مردم منطقه و هم برای جذب گردشگر آموزش مردم محلی و آگاهی دادن به آن‌ها از منافع گردشگری روستایی مطالعه روستاهای منطقه در ارتباط با قطب‌های دیگر گردشگری شهرستان و چگونگی اتصال این قطب‌ها به لحاظ خدمات زیرساختی و رفاهی
تهادی - سیاست‌گذاری	ایجاد هماهنگی نهادهای ذی‌ربط در حفاظت از داشته‌های اکولوژیکی، ایجاد تعادل بین ظرفیت منطقه و جذب گردشگران تربیت نیروی انسانی آموزش‌دیده در بخش گردشگری روستایی مطالعه و شناسایی منطقه در زمینه گردشگری کشاورزی به‌عنوان قطب برنج جنوب کشور و برگزاری جشنواره‌های مختلف در این زمینه

حامی مالی

این اثر حامی مالی ندارد.

سهام نویسندگان در پژوهش

نویسندگان در تمامی بخش‌ها و مراحل پژوهش سهم برابر داشتند.

تضاد منافع

نویسندگان اعلام می‌دارند که هیچ تضاد منافی در رابطه با نویسندگی و یا انتشار این مقاله ندارند.

تقدیر و تشکر

نویسندگان از همه کسانی که در انجام این پژوهش به ما یاری رساندند، به‌ویژه کسانی که کار ارزیابی کیفیت مقالات را انجام دادند، تشکر و قدردانی می‌نمایند.

منابع

آستا، یعقوب. (۱۳۹۵). تحلیل الگوی توسعه فضایی مناطق نمونه گردشگری با رویکرد آمایش سرزمین، مطالعه موردی: ناحیه ارومیه-سلماس (پایان‌نامه کارشناسی/ارشد). دانشگاه تربیت مدرس.

- ریحانه، یزدانی. (۱۴۰۱). بررسی جایگاه گردشگری در آمایش سرزمین استان فارس (پایان‌نامه کارشناسی ارشد). دانشگاه فردوسی مشهد.
- صادقی‌پور، احمد؛ ارسطو، بهروز و فرنام، زینب. (۱۳۹۷). برنامه‌ریزی فضایی گردشگری شهرستان دامغان (پایان‌نامه کارشناسی ارشد). دانشگاه سمنان.
- آقامحمدی، علی‌اصغر و مرادی، محمد. (۱۳۹۷). آمایش سرزمین و نقش آن در توسعه منطقه‌ای. *جغرافیا و روابط انسانی*، ۲(۱)، ۹۶۸-۹۵۷.
- بابایی، محبوب، مجرب قوشچی، رضا و بصیری توجایی، مرتضی. (۱۳۹۷). امکان‌سنجی و برنامه‌ریزی راهبردهای گردشگری شهرستان ماکو با استفاده از مدل (SWOT). *مهندسی جغرافیایی سرزمین*، ۳(۲)، ۷۷۱-۷۳۱.
- درویشی، هدایت‌الله، شرفی، سیامک و بیرانوندزاده، مریم. (۱۳۹۳). تحلیل فرصت‌ها و قابلیت‌های آینده گردشگری ورزشی مبتنی بر رویکرد آمایش سرزمین نمونه پژوهش: استان لرستان. *جغرافیا و برنامه‌ریزی محیطی*، ۳۱(۳)، ۲۰-۱.
- درویشی، هدایت‌الله، بیرانوندزاده، مریم، احمدی، سجاد و نادر دهقانی، سید علی. (۱۳۹۲). اولویت‌بندی راهبردهای توسعه گردشگری روستایی از منظر آمایش سرزمین مطالعه موردی: روستای گایکان (شهرستان الیگودرز). *راهبردهای توسعه روستایی*، ۲(۱)، ۸۴-۶۹.
- رحیمی، سمیه و هوشیار، حسن. (۱۳۹۸). راهبردهای توسعه گردشگری شهری از دیدگاه آمایش سرزمین (مورد مطالعه: استان کردستان). *جغرافیا (برنامه‌ریزی منطقه‌ای)*، ۲(۹)، ۳۳۴-۳۱۷.
- رومیانی، احمد، شایان، حمید، سجاسی قیداری، حمدالله و رضوانی، محمدرضا. (۱۴۰۰). ارائه الگوی برای توسعه پایدار مقصدهای گردشگری روستایی با رویکرد برنامه‌ریزی فضایی مورد مطالعه: شرق استان مازندران. *گردشگری و توسعه*، ۱۰(۲)، ۱۸۴-۱۶۱.
- رومیانی، احمد، شایان، حمید، سجاسی قیداری، حمدالله و رضوانی، محمدرضا. (۱۳۹۹). برنامه‌ریزی راهبردی فضایی توسعه پایدار مقاصد گردشگری روستایی با استفاده از مدل استراتژیک SOAR. *پژوهش‌های روستایی*، ۱۱(۱)، ۱۰۵-۹۰.
- سلیمان‌نژاد، رضا، علی‌بیگی، امیرحسین و صالحی، لاله. (۱۴۰۰). ظرفیت‌های غرب استان مازندران برای توسعه پایدار گردشگری کشاورزی. *برنامه‌ریزی و توسعه گردشگری*، ۱۰(۳۹)، ۱۱۲-۸۳.
- شفیعی رودپشتی، میثم، رضایی، مهلا و رشیدنیا، فاطمه. (۱۴۰۲). شناسایی چالش‌های گردشگری مناطق روستایی در دوره همه‌گیری کرونا، با رویکرد آمایش سرزمین (مطالعه موردی: روستای سولقان). *آمایش سرزمین*، ۱۵(۲)، ۳۰۶-۲۹۳.
- ضیایی، محمود، جاودان، مجتبی و کاظمی‌ازغدی، سیمین. (۱۳۹۳). ساماندهی فضایی مقصدهای گردشگری (شهری و روستایی) در مقیاس ناحیه‌ای مورد: شهرستان طبرستان. *اقتصاد فضا و توسعه روستایی*، ۳(۹)، ۱۱۰-۸۳.
- کرمی، زین‌العابدین، لطفی، شهرزاد، اسمعیل‌پور روشن، علی‌اصغر، عباسیان، اکبر و عباسی، مصیب. (۱۳۹۹). مدیریت و برنامه‌ریزی مجتمع‌های گردشگری روستایی در راستای آمایش روستایی؛ مطالعه موردی روستاهای استان کردستان. *فصلنامه جغرافیا (برنامه‌ریزی منطقه‌ای)*، ۱۰(۳۸)، ۷۸۹-۸۰۸.
- کرمی، مهرداد و مدیری، مهدی. (۱۳۸۹). شناسایی مناطق مستعد گردشگری گامی در جهت دستیابی به توسعه منطقه‌ای (مطالعه موردی کلپورگان). *نشریه تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی*، ۱۰(۱۱)، ۸۴-۶۵.
- مجیدی‌ده‌شیخ، حکیمه، صفراآبادی، اعظم و گلی، علی. (۱۳۹۶). آمایش منطقه‌ای جاذبه‌های گردشگری با تأکید بر توان‌های اکوتوریسم (استان کهگیلویه و بویراحمد). *پژوهش و برنامه‌ریزی شهری*، ۸(۲۹)، ۸۲-۶۱.
- محمدی یگانه، بهروز و نیک‌سرشت، مهدی. (۱۴۰۱). برنامه‌ریزی راهبردی توسعه گردشگری روستایی با استفاده از مدل متاسوات (مطالعه موردی: روستای حیدرآباد دهستان میشخاص). *روستا و توسعه*، ۲۵(۹۹)، ۴۷-۲۵.
- محمودی، سامره و درخشان، هوره. (۱۳۹۸). برنامه‌ریزی استراتژیک توسعه گردشگری در منطقه نمونه گردشگری انشان در استان خوزستان. *پژوهش‌های گردشگری و توسعه پایدار*، ۲(۱)، ۱۰-۱.
- معرب، یاسر، حیدری، امید و صالحی، اسماعیل. (۱۳۹۷). تحلیل راهبردی نقش و کارکرد گردشگری در توسعه منطقه‌ای (مطالعه موردی شهر مراغه). *مطالعات ساختار و کارکرد شهری*، ۵(۱۶)، ۱۷۳-۱۵۳.
- مهدنژاد، حافظ، جوانمرد، محمد و پرهیز، فریاد. (۱۳۹۹). تحلیل نقش مؤلفه‌های آمایش سرزمین در توسعه گردشگری مطالعه موردی: استان مرزی سیستان و بلوچستان. *علوم و فنون مرزی*، ۹(۲)، ۶۳-۲۷.
- موحدی، رضا، سپهوند، فاطمه و رحیمیان، مهدی. (۱۴۰۰). راهکارهای توسعه ظرفیت‌های گردشگری پایدار روستایی در شهرستان خرم‌آباد.

مطالعات مدیریت گردشگری، ۱۶(۵۵)، ۲۳۳-۲۵۶.

هوشیار، محمود و آذرخش، مصطفی. (۱۴۰۲). تدوین استراتژی‌های توسعه گردشگری شهرستان سردشت با رویکرد آمایش سرزمین. *جغرافیا و روابط انسانی*، ۵(۴)، ۵۹۱-۶۰۷.

واعظی، هما، غفاری گیلانده، عطا و محمدی، علیرضا. (۱۴۰۲). شناسایی چهارچوب نظری رویکردهای ساختاری و نهادی مدیریت بحران اجتماع‌محور با استفاده از روش فراترکیب. *جغرافیا و پایداری محیط (پژوهشنامه جغرافیایی)*، ۱۳(۳)، ۱۰۵-۱۳۷.

عطایی، هوشمند، حیدری، ریحانه، زارعان، مرضیه و هاشمی نسب، سادات. (۱۳۹۳). اقلیم گردشگری و آمایش سرزمین (مطالعه موردی: ملایر). در *همایش بین‌المللی علمی راهبردی توسعه گردشگری جمهوری اسلامی ایران چالش‌ها و چشم‌اندازها* (صص ۱۱۴-۱۰۰).

Resources

- Aghamohammadi, A. A., & Moradi, M. (2018). Land use planning and its role in regional development. *Geography and Human Relationships*, 1(2), 957-968. [in Persian]
- Asta, Y. (2016). *Analysis of the spatial development pattern of sample tourism areas with a land use planning approach, case study: Urmia-Salmas region* [Master's thesis, Tarbiat Modares University]. [in Persian]
- Atai, H., Heidari, R., Zarean, M., & Hashemi Nasab, S. (2014). Tourism climate and land use planning (Case study: Malayer). In *International Scientific Strategic Conference on Tourism Development of the Islamic Republic of Iran, Challenges and Perspectives* (pp. 100-114). [in Persian]
- Babaei, M., Mojarab Ghooshchi, R., & Basiri Tochaie, M. (2018). Feasibility study and planning of tourism strategies in Maku county using SWOT model. *Geographical Engineering of Territory*, 2(3), 731-771. [in Persian]
- Cerić, D., & Czapiewski, K. (2022). Diverse challenges of tourism spatial planning. Evidence from Italy, Norway, Poland, Portugal, and Turkey. In *Contemporary challenges of spatial planning in tourism destinations*. Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
- Darvishi, H., Biranvandzadeh, M., Ahmadi, S., & Nader Dehghani, S. A. (2013). Prioritizing strategies for the development of rural tourism from the perspective of land use planning: Case study of Gaykan village (Aligudarz county). *Rural Development Strategies*, 1(2), 69-84. [in Persian]
- Darvishi, H., Sharafi, S., & Biranvandzadeh, M. (2014). Analysis of opportunities and capabilities of future sports tourism based on land use planning approach: Case study of Lorestan province. *Geography and Environmental Planning*, 25(3), 1-20. [in Persian]
- Dede, O. M., & Ayten, A. M. (2012). The role of spatial planning for sustainable tourism development: A theoretical model for Turkey. *Tourism: An International Interdisciplinary Journal*, 60(4), 431-445.
- Hoshidar, M., & Azarakhsh, M. (2023). Developing tourism development strategies for Sardasht county with a land use planning approach. *Geography and Human Relationships*, 5(4), 591-607. [in Persian]
- Karami, M., & Madiri, M. (2010). Identifying areas prone to tourism, a step towards achieving regional development (Case study: Kalpourgan). *Journal of Applied Research in Geographical Sciences*, 10(11), 65-84. [in Persian]
- Karami, Z., Lotfi, Sh., Esmailpour Roshan, A. A., Abbasian, A., & Abbasi, M. (2020). Management and planning of rural tourism complexes in line with rural planning; Case study of villages in Kurdistan province. *Geography Quarterly (Regional Planning)*, 10(38), 789-808. [in Persian]
- Kiper, T., & Özdemir, G. (2012). *Tourism planning in rural areas and organization possibilities*. In Landscape Planning. Intechopen.
- Mahdnezhad, H., Javanmard, M., & Parhiz, F. (2020). Analyzing the role of land use planning components in tourism development: Case study of the border province of Sistan and Baluchestan. *Border Sciences and Techniques*, 9(2), 27-63. [in Persian]

- Mahmoudi, S., & Derakhshan, H. (2019). Strategic planning of tourism development in Anshan sample tourism area in Khuzestan province. *Tourism and Sustainable Development Research*, 2(1), 1–10. [in Persian]
- Majidi Dehsheikh, H., Safarabadi, A., & Goli, A. (2017). Regional planning of tourism attractions with an emphasis on ecotourism potentials (Kohgiluyeh and Boyer-Ahmad province). *Urban Research and Planning*, 8(29), 61–82. [in Persian]
- Moarab, Y., Heidari, O., & Salehi, E. (2018). Strategic analysis of the role and function of tourism in regional development (Case study: Maragheh city). *Urban Structure and Function Studies*, 5(16), 153–173. [in Persian]
- Mohammadi Yeganeh, B., & Nikseresht, M. (2022). Strategic planning of rural tourism development using Meta-SWOT model (Case study: Heydarabad village of Mishkhas rural district). *Village and Development*, 25(99), 25–47. [in Persian]
- Movahedi, R., Sehpavand, F., & Rahimian, M. (2021). Solutions for developing sustainable rural tourism capacities in Khorramabad county. *Tourism Management Studies*, 16(55), 233–256. [in Persian]
- Pejanović, R., Demirović, D., Đorđević, J., & Radović, G. (2014). Potentials for development of rural tourism in Bački Petrovac municipality. *Економика пољопривреде*, 61(2), 487–500.
- Rahimi, S., & Hoshidar, H. (2019). Strategies for urban tourism development from the perspective of land use planning (Case study: Kurdistan province). *Geography (Regional Planning)*, 9(2), 317–334. [in Persian]
- Reyhane, Y. (2022). *Investigating the position of tourism in the land use planning of Fars province* [Master's thesis, Ferdowsi University of Mashhad]. [in Persian]
- Romiani, A., Shayan, H., Sajasi Gheidari, H., & Rezvani, M. R. (2020). Strategic spatial planning for sustainable development of rural tourism destinations using SOAR model. *Rural Research*, 11(1), 90–105. [in Persian]
- Romiani, A., Shayan, H., Sajasi Gheidari, H., & Rezvani, M. R. (2021). Presenting a model for sustainable development of rural tourism destinations with spatial planning approach: Case study of eastern Mazandaran province. *Tourism and Development*, 10(2), 161–184. [in Persian]
- Sabokbar, H. A. F., Salmani, M., Ghassabi, M., Khalvati, F., & Ashournejad, Q. (2014). Spatial Planning of Rural tourism with MAPPAC technique. Case study Khur and Biabanak County, (Iran). *Almatourism-Journal of Tourism, Culture and Territorial Development*, 5(10), 148–161.
- Sadeghipour, A., Arasto, B., & Farnam, Z. (2018). *Spatial planning of tourism in Damghan county* [Master's thesis, Semnan University]. [in Persian]
- Shafiei Rudpashti, M., Rezaei, M., & Rashidnia, F. (2023). Identifying the challenges of tourism in rural areas during the Covid-19 pandemic with a land use planning approach (Case study: Soolgan village). *Territorial Planning*, 15(2), 293–306. [in Persian]
- Shijin, W., Jia, X., & Lanyue, Z. (2020). China's glacier tourism: Potential evaluation and spatial planning. *Journal of Destination Marketing & Management*, 18, 100506.
- Soleimannejad, R., Alibeigi, A. H., & Salehi, L. (2021). Capacities of western Mazandaran province for sustainable agricultural tourism development. *Tourism Planning and Development*, 10(39), 83–112. [in Persian]
- Sugiarti, R., & Sunarto, S. (2017). Mountain ecotourism spatial planning towards green management: The case of mount Lawu region of Indonesia. Geoplanning. *Journal of Geomatics and Planning*, 4(2), 233–244.
- Vaezi, H., Ghafari Gilandeh, A., & Mohammadi, A. (2023). Identifying the theoretical framework of structural and institutional approaches to community-based crisis management using the meta-synthesis method. *Geography and Environmental Sustainability (Geographical Research Letter)*, 13(3), 105–137. [in Persian]
- Ziaei, M., Javdan, M., & Kazemi Azghadi, S. (2014). Spatial organization of tourism destinations (urban and rural) at the regional scale: Case of Torqabeh-Shandiz county. *Space Economy and Rural Development*, 3(9), 83–110. [in Persian]